
International Journal of Educational Sciences, Psychology and Sports Sciences

www.ijep.ir

IJESPSS. Vol. 1, No. 1 (2022) 29–35.

The role of executive actions and personality disorders in predicting the crime of prisoners**Amirhossein Akbari, Bahramali Ghanbari HashemAbadi, Mohammad Javad Asghari
EbrahimAbad, Alireza Gol**

Master of Clinical Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

* Corresponding author: Amirhossein Akbari (akbari.amir379@yahoo.com)

Received: 10/01/2021

Reviewed: 12/02/2021

Revised: 28/05/2021

Accepted: 18/07/2021

Abstract

The purpose of the present study was to investigate the role of executive actions and personality disorder in predicting the crime of prisoners. Descriptive research is correlation type. The studied population were male prisoners of the counseling units of Mashhad Central Prison (408 people). Based on available sampling and according to Cochran's sampling formula, 198 people were selected. The research tools were Milon 3 multi-axis personality questionnaire and Barclay's Executive Action Failure Scale. Data were analyzed using correlation analysis, regression, detection function. The findings of the research showed that people with substance-related crimes had the highest failure of executive actions, and people with financial crimes had the lowest failure of executive actions. Cluster A personality disorders (schizoid, schizotypal, and paranoid) had the greatest role in distinguishing different levels of crime. Therefore, it can be stated that paying attention to executive actions and personality disorders can play a role in crime prevention.

Keywords: Executive actions, personality disorders, crime, prisoner

نقش کنش‌های اجرایی و اختلالات شخصیت در پیش بینی جرم زندانیان

امیرحسین اکبری^a، بهرامعلی قنبری هاشم آبادی^b، محمدجواد اصغری ابراهیم آباد^c، علیرضا گل^d

^a کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

^b استاد گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

^c دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

^d دانشجوی دکتری تخصصی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

نویسنده مسئول: امیرحسین اکبری (akbari.amir379@yahoo.com/09152308685)

چکیده: هدف پژوهش حاضر بررسی نقش کنش‌های اجرایی و اختلال شخصیت در پیش بینی جرم زندانیان بود. پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه مورد مطالعه مردان زندانی واحدهای مشاوره زندان مرکزی شهر مشهد بودند (۴۰۸ نفر). براساس نمونه‌گیری در دسترس و بر طبق فرمول نمونه‌گیری کوکران ۱۹۸ نفر انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه چند محوری شخصیتی میلون ۳ و مقیاس نارسایی کنش‌های اجرایی بارکلی بود. داده‌ها با استفاده از تحلیل همبستگی، رگرسیون، تابع تشخیص مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بیشترین نارسایی کنش‌های اجرایی را افراد دارای جرائم مربوط به مواد دارند و کمترین نارسایی کنش‌های اجرایی را افراد دارای جرائم مالی داشتند. اختلالات خوشه A شخصیت (اسکیزوتایپال و پارانویید) بیشترین نقش را در تفکیک سطوح مختلف ارتکاب جرم داشتند. بنابراین می‌توان بیان کرد که توجه به کنش‌های اجرایی و اختلال‌های شخصیت می‌توانند در پیشگیری از جرم نقش داشته باشند.

کلمات کلیدی: کنش‌های اجرایی، اختلالات شخصیت، جرم، زندانی

۱. مقدمه

زندانیان به عنوان رایج‌ترین شکل مجازات مجرمان و قانون شکنان، قدمتی طولانی دارد، در واقع از هنگامی که بشر زندگی اجتماعی را برگزید، پدیده جرم و مجرم نیز چون معضلی اجتماعی پدیدار شد [۱]. جرم پدیده‌ای دائمی و طبیعی است و در هر زمان و مکان اتفاق می‌افتد. ساده‌ترین تعریف از جرم عبارت است از شیوه رفتاری که قانون را نقض کند [۲]. در حال حاضر بیش از ۱۰/۳۵ میلیون زندانی در سراسر جهان نگهداری می‌شوند که ایالات متحده با بیش از ۲/۲ میلیون نفر، چین با ۱/۶۵ میلیون نفر و روسیه ۶۴۰۰۰۰ نفر بیشترین تعداد زندانی را در سطح دنیا به خود اختصاص داده‌اند. در کشور ما نیز طبق آخرین آمار منتشر شده، رقمی بیش از ۲۲۵۰۰۰ زندانی وجود دارد [۳]. جرم انواع مختلفی دارد که از آن جمله می‌توان به جرایم مالی، سرقت و دزدی، اختلاس، اعمال منافی عفت و اخلاق، جرایم رایانه‌ای و اینترنتی، جرایم سیاسی، امنیتی، رسانه‌ای و جرایم علیه آسایش عمومی، دعوا و نزاع، مواد مخدر و قاچاق و ... اشاره کرد [۴]. بررسی‌های پژوهشگران از گذشته تا به امروز بیانگر آن است که تقریباً در تمام دوران‌های تاریخی، عوامل عصب شناختی در روان‌شناسی یکی از مهم‌ترین علل گرایش افراد به جرم و جنایت محسوب می‌شود و جوامع مختلف نیز با راهکارهای مختلف سعی در کنترل و کاهش جرم داشته‌اند.

یکی از مواردی که می‌تواند در جرائم مؤثر باشد، کنش‌های اجرایی است. کنش‌های اجرایی شامل بازداری، انعطاف‌پذیری ذهنی، برنامه‌ریزی، تنظیم هیجان، مهارت حل مسئله و خودآگاهی است. کنش‌ها اجرایی برای رفتار هدفمند ضروری‌اند. آسیب در قشر پیشانی می‌تواند موجب بدکاری در کنش‌ها اجرایی شود اما ضرورتاً علت بدکاری نمی‌باشد [۵]. کنش‌ها اجرایی در افراد ثابت و بدون تغییر نیست، بلکه روش‌ها و راهکارهایی برای تقویت آن‌ها وجود دارد. به‌عنوان مثال تمرین می‌تواند باعث افزایش جریان خون مغزی در نواحی مربوط به کنش‌ها اجرایی شناختی گردد؛ که در نتیجه این امر فعالیت‌ها و سوخت‌وساز نورونی در مغز افزایش پیدا می‌کند [۶].

کنش‌های اجرایی برای کارکردهای روزانه ضروری می‌باشند؛ بنابراین، عملکرد غیر طبیعی در هر نوع از فرآیندهای آن ممکن است منجر به عواقب نامطلوب مانند اعمال شدید پرخاشگری و ارتکاب جرم گردد [۷]. کنش‌های اجرایی نقش بسزایی در فرآیندهای یادگیری و کنترل هیجان‌ها دارند. کنش‌ها اجرایی هم در دوره

! inhibition

کودکی و هم در دوره سالخوردگی اهمیت زیادی دارند، به عنوان مثال کنش‌های اجرایی دوره کودکی عملکرد تحصیلی و اجتماعی خوب در نوجوانی را پیش‌بینی می‌کند. آشفتگی در کنش‌ها اجرایی با نقایص عصب‌شناختی و رفتارهای گوناگون و بیماری‌های روان‌پزشکی همراه می‌باشد [۸].

همچنین ابتلا به اختلالات شخصیت نیز می‌توانند در ارتکاب جرم تأثیرگذار باشند. ابتلا به اختلالات شخصیت یکی از عوامل روانی است که امروزه در بیشتر پژوهش‌ها رابطه‌ی آن با ارتکاب جرم و جنایت مورد تأیید قرار گرفته شده است. پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهند شیوع مشکلات روانی در جمعیت زندانی در مقایسه با جمعیت عادی از میزان بالاتری برخوردار بوده و در این بین نزدیک به ۱۰ درصد آن مربوط به یکی از انواع اختلالات شخصیت می‌باشد [۹]. پژوهش‌های مختلف در زندان‌های ایران نیز نشان می‌دهد که اکثریت زندانیان مشکوک به داشتن نوعی اختلال روانی هستند (۱۰ - ۱۱). پژوهش‌های خدایاری فرد و همکاران [۱۲] نشان دادند که در بین زندانیان مشکلات روانی مانند افسردگی، اضطراب، پرخاشگری، افکار پارانوئیدی، روان‌گسستی و ... شیوع بالایی دارد. آراسته و شریفی سفز [۱۳] نیز بیان کردند که ۲۶ درصد از نمونه‌ها دارای اختلالات روان‌پزشکی محور یک بودند که در میان آن‌ها به ترتیب اختلال افسردگی خفیف، افسردگی اساسی، اسکیزوفرنی و اختلال اضطرابی بیشترین میزان را به خود اختصاص داده بود. بیش از نیمی از زندانیان نیز دارای یکی از اختلالات شخصیت بودند که شایع‌ترین اختلال شخصیت، ضداجتماعی و سپس مرزی بود. مظاهری و همکاران [۹] در بررسی زنان زندانی زاهدان بیان کردند که ۹۵ درصد از نمونه‌های مورد بررسی، مبتلا به یکی از انواع اختلالات شخصیت بودند و اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۸۶/۲ درصد شایع‌ترین اختلال شخصیت در بین زندانیان زن بود.

همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اختلال شخصیت در مجرمین بیشتر از افراد عادی و بهنجار است. طبق تعریف DSM_5 اختلالات شخصیت تجارب ذهنی و رفتاری پایداری هستند که خارج از معیارهای فرهنگی بوده، و به گونه‌ای انعطاف‌ناپذیر و نافذ در طول عمر وجود داشته و شروع آن‌ها در نوجوانی یا اوایل جوانی است. این ویژگی‌ها در طول زمان ثابت بوده و به ناخشنودی و اختلال در کارکردهای شغلی و اجتماعی منجر می‌شود [۱۴]. بلک و همکاران [۱۵] گزارش کردند که مجرمین اغلب مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی و جامعه‌ستیز هستند، اغلب بیش فعالند و از نقص توجه رنج می‌برند. دارای خطر خودکشی بالا هستند و بهداشت روانی پایینی دارند. کوید و همکاران [۱۶] نیز بیان کردند که اختلال شخصیت ضد اجتماعی در بین مجرمین از بالاترین شیوع در اختلالات شخصیت برخوردار است.

بنابراین می‌توان اظهار کرد ارتکاب جرم یکی از مسائلی است که امروزه بحث‌های زیادی را در جوامع مختلف به دنبال داشته است. به زندان انداختن مجرمین به عنوان تنبیه‌ای برای مجرم تبعات گوناگونی هم برای خود فرد، هم خانواده و هم جامعه دارد. این پیامدها بیشتر به ضرر افراد و جوامع است تا به نفع آن‌ها. کاهش نیروی انسانی مولد، ضررهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، آشفتگی و از هم پاشیدن خانواده‌ها و مشکلات روانشناختی و جسمانی خود زندانیان صاحب نظران و اندیشمندان را ترغیب نموده تا علل ارتکاب جرم را شناسایی کند و از وقوع جرم پیشگیری نمایند و با توجه به آمار بالای زندانیان در ایران و اینکه در سال‌های اخیر حدود نیمی از ورودی‌های زندان رده سنی بین ۱۵ تا ۲۹ سال بوده‌اند و این دامنه سنی قشر جوان و فعال جامعه هستند که نقش مهمی در توسعه و پیشرفت کشور دارند، توجه به مسائل روان‌شناختی زندانیان در ایران بیش از پیش احساس می‌شود، بنابراین؛ با توجه به اینکه یکی از مشکلات مجرمین ابتلا به انواع اختلالات شخصیتی است، در این پژوهش، هدف پژوهشگران بررسی نقش کنش‌های اجرایی و اختلال شخصیت در پیش‌بینی نوع جرم در بین زندانیان می‌باشد.

۲. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه مورد مطالعه‌ی این پژوهش ۴۰۸ مرد زندانی یکی از واحدهای مشاوره زندان مرکزی شهر مشهد بودند. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۱۹۸ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و آن‌ها به پرسش‌نامه میلون و پرسش‌نامه کنش‌های اجرائی تکمیل کردند و در پایان ۶ پرسشنامه به دلیل ناقص بودن، کنار گذاشته شد و نتایج ۱۹۲ نفر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند. داده‌های گردآوری شده، با استفاده از نرم افزار تحلیل آماری SPSS_21 مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا برای نشان دادن اطلاعاتی مانند ویژگی‌های جمعیت شناختی از آمار توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد) و سپس برای استنباط داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون گام به گام و تحلیل تابع تشخیص بهره گرفته شد.

۳. ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه چند محوری شخصیتی میلون ۳ (MCM-III): این پرسش‌نامه یک مقیاس خودسنجی با ۱۷۵ گویه‌ی بله/ خیر است که ۱۴ الگوی بالینی شخصیت و ۱۰ نشانگان بالینی را می‌سنجد و برای بزرگسالان ۱۸ سال به بالا استفاده می‌شود. MCM-III تحت ۲۸ مقیاس جداگانه و براساس طبقه‌بندی‌هایی مانند شاخص‌های تغییرپذیری، الگوهای بالینی شخصیت، آسیب‌شناسی شدید شخصیت، نشانگان بالینی و نشانگان شدید نمره‌گذاری می‌شود. این مقیاس در ایران توسط شریفی هنجاریابی شده است. در مورد پایایی این مقیاس در نسخه فارسی به شیوه بازآزمایی، برای مقیاس‌های اختلالات شخصیت همبستگی‌های متوسطی از ۰/۵۸ تا ۰/۹۳ با متوسط ۰/۷۸ به دست آمده است. در مورد مقیاس‌های نشانگان بالینی همبستگی متوسطی از دامنه ۰/۴۴ (PTSD) تا ۰/۹۵ (افسردگی اساسی) با متوسط ۰/۸۰ به دست آمده است [۱۷].

² Black

³Coid

⁴ million clinical multiaxial inventory (MCMI-III)

مقیاس نارسایی در کنش‌های اجرایی بارکلی: این مقیاس توسط بارکلی (۲۰۱۱) و با هدف بازنمایی نارساکنش‌وری اجرایی در جمعیت‌های غیر بالینی و بالینی به ویژه بزرگسالان مبتلا به ADHD طراحی شد. این مقیاس ۸۹ سوالی یک ابزار خود گزارشی است که برای محدوده سنی ۱۸ تا ۸۱ سال قابل اجرا بوده و پاسخدهی به آن بر مبنای طیف لیکرت چهار درجه‌ای (هرگز تا همیشه) می‌باشد. مقیاس مذکور شامل پنج خرده مقیاس است که این خرده مقیاس‌ها ۵ کنش اجرایی خود مدیریتی زمان (۲۱ سوال)، خود سازماندهی/ حل مسئله (۲۴ سوال)، خود کنترلی/ بازداری (۱۹ سوال)، خود انگیزشی (۱۲ سوال) و خود نظم جویی هیجان (۱۳ سوال) را اندازه گیری می‌کنند. به طور کلی، نمرات بالا در هر خرده مقیاس بیانگر نارسایی بیش‌تر در آن کنش اجرایی می‌باشد. برای کل مقیاس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱۸ و برای خرده مقیاس خود مدیریتی زمان، خود سازماندهی/ حل مسئله، خود کنترلی/ بازداری، خود انگیزشی و خود نظم جویی هیجان به ترتیب ۰/۹۴۵، ۰/۹۵۸، ۰/۹۳۰، ۰/۹۱۴ و ۰/۹۴۶ و برای فهرست کنش‌های اجرایی در ADHD نیز ضریب آلفای ۰/۸۴ گزارش شده است [۱۸].

۴. یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان پژوهش گزارش شده است.

جدول ۱. وضعیت جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان پژوهش

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار
سن	۱۹۲	۲۹/۲۵	۹/۰۳
		فراوانی	درصد فراوانی
وضعیت تأهل	مجرد	۸۶	۴۴/۸
	متاهل	۹۳	۴۸/۴
	بی پاسخ	۱۳	۶/۸
	کل	۱۹۲	۱۰۰
		فراوانی	درصد
مقطع تحصیلی	ابتدایی	۲۵	۱۳/۱
	راهنمایی	۶۷	۳۴/۹
	دبیرستان	۶۳	۳۲/۸
	دانشگاهی	۳۰	۱۵/۶
	بی پاسخ	۷	۳/۶
	کل	۱۹۲	۱۰۰

با توجه به جدول ۱، میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان به ترتیب ۲۹/۲۵ و ۹/۰۳ می‌باشد. ۴۴/۸ درصد از شرکت‌کنندگان مجرد، ۴۸/۴ درصد از شرکت‌کنندگان متأهل بودند و ۶/۸ درصد وضعیت تأهل خود را ذکر نکردند. ۱۳/۱ درصد شرکت‌کنندگان ابتدایی، ۳۴/۹ درصد راهنمایی، ۳۲/۸ درصد دبیرستان، ۱۵/۶ درصد دانشگاهی و ۳/۶ درصد شرکت‌کنندگان مقطع تحصیلی خود را ذکر نکردند.

با توجه به هدف پژوهش که پیش‌بینی ارتکاب جرم (در ۴ سطح مالی، سرقت، مواد و جرایم ممنوعه) بر اساس متغیرهای پیش‌بینی‌کننده کنش‌های اجرایی و علائم اختلالات شخصیتی بود، از تحلیل تابع تشخیص استفاده شد. در جدول ۲ ابتدا شاخص‌های توصیفی شرکت‌کنندگان پژوهش به تفکیک سطوح ارتکاب جرم ارائه شده است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در سطوح ارتکاب جرم (مالی، سرقت، مواد و جرایم ممنوعه)

متغیر	سطوح ارتکاب جرم							
	مالی		سرقت		مواد		جرایم ممنوعه	
	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M
نارسایی کنش‌های اجرایی	۴۲/۹۰	۱۶۲/۵۹	۴۷/۸۹	۱۸۹/۹۶	۳۸/۶۰	۱۹۳/۰۹	۴۶/۵۱	۱۷۵/۳۷
خوشه‌ی A	۵۴/۴۲	۱۲۴/۵۴	۴۵/۸۶	۱۴۳/۱۱	۳۰/۳۷	۱۶۳/۵۷	۳۹/۷۶	۱۴۱/۰۵
خوشه‌ی B	۴۸/۱۷	۲۰۰/۰۸	۴۵/۳۵	۲۱۴/۲۰	۳۹/۴۴	۲۱۷/۳۳	۴۸/۶۷	۲۰۹/۷۷
خوشه‌ی C	۴۰/۸۴	۱۳۴/۷۵	۳۶/۸۰	۱۴۲/۹۵	۴۰/۴۷	۱۳۵/۵۷	۲۹/۷۲	۱۳۶/۴۴

با توجه به جدول ۲ می‌توان مشاهده کرد که بیشترین نارسایی کنش‌های اجرایی را افراد دارای جرائم مالی داشتند. از سوی بیشترین میانگین خوشه‌ی A اختلالات شخصیتی در گروه جرائم مربوط به مواد بود و کمترین آن در جرائم مالی. همچنین بیشترین میانگین خوشه‌ی B اختلالات شخصیتی در گروه جرائم مربوط به مواد بود و کمترین آن در جرائم مالی. در نهایت بیشترین میانگین خوشه‌ی C اختلالات شخصیتی در گروه جرائم مربوط به سرقت بود و کمترین آن مربوط به جرائم مالی بود. در ادامه پیش از ارائه‌ی نتایج تحلیل تابع تشخیص مفروضه‌های بررسی داده‌های پرت، نرمال بودن و همگنی ماتریس واریانس-کواریانس بررسی گردید که نتایج حاکی از برقراری این مفروضه‌ها بود به طوری که در ابتدا از طریق نمودار جعبه‌ای داده‌های پرت شناسایی و حذف گردید و سپس نرمال بودن توزیع متغیرهای پیش‌بین ارزیابی شد که نتایج حاکی از نرمال بودن متغیرهای نارسایی کنش‌های اجرایی ($Z=0/473, p > 0/05$)، خوشه‌ی A ($Z=0/699, p > 0/05$)، خوشه‌ی B ($Z=0/795, p > 0/05$) و خوشه‌ی C ($Z=0/748, p > 0/05$) بود. سپس برای بررسی مفروضه‌ی همگنی ماتریس واریانس-کواریانس از مقادیر لگاریتم دترمینان (برابری نسبی مقادیر لگاریتم دترمینان حاکی از برقراری مفروضه بود) و همچنین آزمون میانگین باکس ($F=1/059, p > 0/05$) استفاده شد که هر دو حاکی از برقراری این مفروضه بودند. پس از بررسی این مفروضه‌ها از تحلیل تابع تشخیص همزمان استفاده شد که نتایج سه تابع مختلف را نشان دادند که یکی از این توابع نقش معنی داری در تمیز (تفکیک) ۴ نوع جرم مختلف را داشت که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل تابع تشخیص همزمان متغیرهای پژوهش در سطوح ارتکاب جرم ارتکاب جرم (مالی، سرقت، مواد و جرایم ممنوعه)

تابع	مقادیر ویژه	واریانس تبیین شده	لامبدای ویلکز	مجذور خی	درجه‌ی آزادی	p
۱	۰/۰۹۴	۶۹/۸	۰/۸۷۹	۲۲/۰۷۶	۱۲	۰/۰۳۷
۲	۰/۰۴	۲۹/۶	۰/۹۶۱	۶/۷۷۸	۶	۰/۳۴۲
۳	۰/۰۰۱	۰/۶	۰/۹۹۹	۰/۱۳۴	۲	۰/۹۳۵

با توجه به جدول ۳ می‌توان مشاهده کرد که تنها تابع اول می‌تواند بین ۴ نوع جرم مختلف تفکیک قابل شود زیرا مقدار لامبدای ویلکز آن پایین‌تر و همچنین سطح معناداری آن کمتر از ۰/۰۵ است ولی دو تابع دیگر این ویژگی را دارا نمی‌باشند. در ادامه برای مشخص شدن نقش متغیرهای پیش‌بین دخیل در تابع اول به بررسی ضرایب استاندارد شده‌ی کانونی تابع تشخیص پرداخته می‌شود که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. ضرایب استاندارد شده‌ی کانونی تابع تشخیص

متغیر	تابع		
	۱	۲	۳
نارسایی کنش‌های اجرایی	۰/۴۹۴	۰/۶۱۲	-۰/۷۱۶
خوشه‌ی A	۰/۶۹۶	-۰/۹۵۵	۰/۱۵۱
خوشه‌ی B	۰/۲۴۶	۰/۴۴۶	۰/۸۹۰
خوشه‌ی C	-۰/۲۰۶	۰/۹۵۸	۰/۵۴۲

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود دو متغیر نارسایی کنش‌های اجرایی و خوشه‌ی A از عوامل شخصیتی بیشترین نقش را در تشکیل تابع ۱ داشتند و از این رو این متغیرها بیشترین نقش را در تفکیک سطوح مختلف ارتکاب جرم داشتند که در جدول ۵ معناداری ماتریس ساختاری نیز این مسئله را نشان می‌دهد.

جدول ۵. ماتریس ساختاری تابع تشخیص و معناداری بارهای عاملی بر روی توابع

متغیر	تابع		
	۱	۲	۳
نارسایی کنش‌های اجرایی	۰/۷۹۸*	-۰/۲۴۱	۰/۱۵۹
خوشه‌ی A	۰/۷۵۷*	۰/۴۵۷	-۰/۴۶۴
خوشه‌ی B	۰/۱۲۷	۰/۴۴۸*	۰/۱۶۶
خوشه‌ی C	۰/۳۹۶	۰/۱۳۶	۰/۶۲۲*

مقادیر جدول ۵ نشان می‌دهد که دو متغیر نارسایی کنش‌های اجرایی (۰/۷۹۸) و خوشه‌ی A از عوامل شخصیتی (۰/۷۵۷) بیشترین همبستگی را با تابع ۱ داشتند و اینجا نیز مشخص شد که این متغیرها بیشترین نقش را در تفکیک سطوح مختلف ارتکاب جرم داشتند. روی هم رفته نتایج تحلیل تابع تشخیص همزمان

نشان داد که براساس متغیرهای موجود در تابع اول یعنی نارسایی کنش‌های اجرایی و خوشه‌ی A از عوامل شخصیتی می‌توان ۳۲ درصد از شرکت‌کنندگان را به درستی در گروه‌های مختلف ارتکاب جرم پیش‌بینی کرد و این دو متغیر همچنین بیشترین پیش‌بینی درست را در جرایم مالی دارا بودند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی سطح کنش‌های اجرایی و نوع اختلال شخصیت در نوع جرم در بین زندانیان بود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که اختلالات خوشه A شخصیت (اسکیزویید، اسکیزوتایپال و پارانوئید) بیشترین نقش را در تفکیک سطوح مختلف ارتکاب جرم داشتند. روی هم رفته نتایج تحلیل تابع تشخیص همزمان نشان داد که براساس متغیرهای موجود در تابع اول یعنی نارسایی کنش‌های اجرایی و خوشه‌ی A از عوامل شخصیتی می‌توان ۳۲ درصد از شرکت‌کنندگان را به درستی در گروه‌های مختلف ارتکاب جرم پیش‌بینی کرد و این دو متغیر همچنین بیشترین نقش را در پیش‌بینی در جرایم مالی داشتند.

جرم موضوعی است که همواره بشر با آن روبه‌رو بوده است و جامعه را با مشکلات خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی زیادی مواجهه می‌کند. جامعه‌شناسان و روان‌شناسان از دیرباز به دنبال بررسی جرم و علل آن بوده‌اند. جرم و پدیده مجرمانه فرآیند پیچیده‌ای است و از عوامل مختلفی ناشی می‌شود. هیچ‌گاه نمی‌توان برای یک پدیده مجرمانه دلیل واحدی ذکر کرد. همواره چندین عامل مختلف در کنار هم جمع شده و سبب بروز یک پدیده مجرمانه در فرد می‌شوند. اما میزان تأثیرگذاری هر یک از این عوامل بسته به مورد متفاوت است. جرم‌شناسان با بررسی‌های به عمل آمده علل وقوع جرم را در علل فردی و علل اجتماعی که شامل علل جامعه‌شناختی که ناشی از مشکلات اقتصادی، مشکلات ناشی از مهاجرت و زندگی شهرنشینی، مشکلات ناشی از زندگی خانوادگی و اشتغال زایی می‌دانند و روان‌شناسان نیز علل جرم را در عوامل روان‌شناختی جست و جو می‌کنند.

محمدی فرود و میر هاشمی [۱۹] رابطه‌ی اختلالات شخصیت با نوع جرم در زندانیان جرایم عمدی شهر تهران مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که فراوانی اختلالات شخصیت اجتنابی خودشیفته، ضد اجتماعی، پرخاشگر - خودآزار، منفعل - پرخاشگر و خود مغلوبی بیشتر از سایر اختلالات است. تحلیل داده‌ها نشان داد که در تأیید رابطه‌ی بین چهار اختلال شخصیت اسکیزویید، اجتنابی، نمایشی، وسواسی - جبری و نوع جرایم شواهد کافی وجود دارد. اختلالات شخصیت خوشه A اختلالاتی با ویژگی‌های عجیب و غریب هستند. این ویژگی‌ها افراد را مستعد هر گونه رفتار مغایر با قوانین می‌کند. به ویژه شخصیت پارانوئید که به دلیل شک و ظنی که فرد دارد می‌تواند احتمال پرخاشگری و زد و خورد و در ادامه‌ی آن قتل را در افراد افزایش دهد. نقص در کنش‌های اجرایی نیز نقش مهمی در ارتکاب به جرم دارد؛ زیرا افراد در زمان ارتکاب جرم در توجه، تمرکز، تصمیم‌گیری دچار مشکل می‌شوند و به دلیل اشتباه در این کارکردها مرتکب جرم می‌شوند.

در پژوهش‌های قبلی به این موضوع اشاره شده است که مجرمان باورهای غیر منطقی بیشتری نسبت به افراد غیر مجرم دارند [۲۱-۲۰] و با یافته‌های پژوهش حاضر همسو می‌باشد. ویژگی بارز مبتلایان به اختلالات شخصیت خوشه A، باورهای عجیب و غریب است، به طوری که این غیر متعارف بودن باعث بروز مشکلاتی با دیگران و قانون می‌شود در نتیجه ممکن است فرد به عنوان مجرم شناخته شود و راهی زندان گردد [۲۳-۲۲].

باید خاطر نشان ساخت که افراد مبتلا به اختلالات شخصیت خوشه A ترس و عدم اطمینان بالایی نسبت به دیگران دارند و با فاصله گرفتن و اعتماد نکردن به آنها از خودشان محافظت می‌کنند. آنها در کودکی دلبستگی و محبت دریافت نکردند و آسیب‌های بیشتری را در رابطه با دیگران تجربه کردند. در نتیجه با حالت کناره‌گیری از روابط از خودشان محافظت می‌کنند و بهترین شیوه‌ای که یاد گرفته‌اند این است که احساسات خود را انکار کنند و در روابط بین فردی فاصله ایجاد کنند [۲۴-۲۵]. افراد مبتلا به اختلالات شخصیت خوشه A، بی تفاوت، بی حال و سست، دیر آشنا، سرد و غیر اجتماعی هستند. نیازهای محبت آمیز و احساسات هیجانی آنها کم است و در کنش‌وریه‌های فردی مانند یک مشاهده‌گر فعل پذیر هستند که از تقویتها و عواطف، در روابط بین فردی و خواسته‌های دیگران کناره‌گیری می‌کنند. پیامد منزوی شدن آنها این است که نمی‌توانند حمایت اجتماعی دریافت کنند و از یادگیری و تجربه‌آموزی که لازمه‌ی زندگی اجتماعی است محروم می‌مانند. این ویژگی‌ها هم به نوبه‌ی خود می‌تواند دلیل مضاعفی برای طرد آنها از منظومه‌های اجتماعی باشد. در نتیجه آنها را به سمت رفتار مجرمانه سوق می‌دهد.

آنچه در بالا گفته شد در خصوص ارتباط اختلالات شخصیت خوشه‌ی A و نارسایی کنش‌های اجرایی با جرایم به طور کل می‌باشد. اما چنانکه پیش‌تر بیان شد این دو متغیر بیشترین پیش‌بینی درست را در جرایم مالی دارا می‌باشند. یکی از ویژگی‌های اختلالات شخصیت خوشه‌ی A که در هر کدام از اختلالات پارانوئید، اسکیزوئید و اسکیزوتایپال به نحوی قابل مشاهده است بی‌اعتمادی می‌باشد. بی‌اعتمادی در افراد مبتلا به پارانوئید به شکل سوظن و بدگمانی، در افراد مبتلا به اسکیزوئید به شکل ارتباط سرد و خشک، و در افراد مبتلا به اسکیزوتایپال به شکل باورهای خرافی و اعتقاد به نیرومندی منفی یا مثبت پدیده‌هایی که در واقع نیرویی ندارند؛ نمایان می‌شود. در برابر بی‌اعتمادی به هستی یا طبق نظریه‌ی کارن هورنای اضطراب بنیادین آدمی سبک‌های مقابله‌ای ناسازگارانه‌ای را در پیش می‌گیرد. یکی از این سبک‌های مقابله‌ای ناسازگار جبران افراطی می‌باشد. گویا سخن افرادی که از این سبک بهره می‌جویند این است که بهترین دفاع، حمله است. در زندانیان با جرایم مالی دقیقاً همین سبک باعث ارتکاب جرم یا تخلفات مالی شده است که چنانکه ذکر گردید این سبک مقابله‌ای ریشه در عدم امنیت درونی و احساس بی‌اعتمادی در هستی دارد.

ارتباط بین جرایم مالی و نارسایی کنش‌های اجرایی نیز قابل تبیین می‌باشد. اولاً جرایم مالی را می‌توان به عمدی و غیرعمد تقسیم کرد. اما هم در جرایم مالی عمد و هم غیرعمد نقص در کنش اجرایی قطعاً می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای داشته باشد. نارسایی در کنش‌های اجرایی چون خودمدیریتی زمان، خودسازمان‌دهی، خودکنترلی، خودتنظیمی هیجانی و خودانگیزشی منجر به تصمیمات مالی و اقتصادی نسنجیده‌ی عامدانه یا غیرعامدانه می‌گردد که فرد را روانه‌ی زندان می‌کند.

در پایان می‌توان گفت بسیاری از پژوهش‌ها رابطه بین نارسایی در کنش‌های اجرایی و اختلالات شخصیت در پژوهش‌های گذشته تأکید کرده‌اند. نقص شناختی همبستگی بالایی با رفتارهای غیراخلاقی و جنایتکارانه دارند و اختلال در کنش‌های اجرایی با شدت و فراوانی جرایم خشونت آمیز مرتبط هستند. درک این موضوع که نارسایی در کنش اجرایی می‌تواند در اختلالاتی که در زندانیان بسیار دیده می‌شود، نقش داشته باشد و تأیید نقش پیش بین کنش‌های اجرایی در انواع اختلالات شخصیت می‌تواند در تدوین و تهیه‌ی برنامه‌های منسجم برای کمک به زندانیان و کاهش جرم آنان کمک کند.

هر پژوهشی محدودیت‌هایی دارد. از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان به محدودیت در تعمیم پذیری نتایج به جوامع مشابه، پایین بودن سطح سواد و سوگیری منفی نسبت به مسائل آموزشی و درمانی و عدم پیگیری درمان به علت اتمام حبس برخی از زندانیان اشاره کرد. همچنین پیشنهاد می‌شود با توجه به جنبه‌های روان‌شناختی و رفتاری مجرمین، مسئولان قضایی نیز به این امور علاوه بر امور جرم شناختی توجه کنند. دوره‌های آموزشی جهت آشنایی کارکنان زندان با اختلالات شخصیت برگزار گردد. نقش تعدیل‌گر تأهل، تحصیلات، فرهنگ و ... نیز در پژوهش‌های آینده مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- [1] معروفی، ی. (۱۳۸۹). پیامدهای زندانی شدن والدین بر عملکرد تحصیلی فرزندان. *خانواده پژوهی*. ۶ (۲۴): ۴۶۹-۴۸۲.
- [2] گیدنز، آ. (۱۳۸۶). *جامعه شناسی*. ترجمه ح. چاوشیان، ل. خاکپور، تهران: نی. (تاریخ انتشار به زبان اصلی: ۱۹۸۶).
- [3] Walmsley, R. (2016). *World prison population list*. 11th ed. London: Institute for Criminal Policy Research (ICPR), 1-15.
- [4] محمدی، ر؛ سایبانی، ع؛ استوار، ا. ر. (۱۳۹۷). تحلیل حقوقی و تمایز انواع تعدد جرم در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، *اولین همایش بزرگ مطالعات و پژوهش‌های علمی علوم انسانی*، تهران، بنیاد علمی قانون یار
- [5] Sira, C. S. (2014). Executive Function. *Encyclopedia of the Neurological Sciences*, 239-242.
- [6] Lucas, S. J., Ainslie, P. N., Murrell, C. J., Thomas, K. N., Franz, E. A., & Cotter, J. D. (2012). Effect of age on exercise-induced alterations in cognitive executive function: relationship to cerebral perfusion. *Experimental gerontology*, 47(8), 541-551.
- [7] Geraci, G. G. (2015). *The relationship between frontal lobe functioning, trait displaced aggression and crime*. California State University, Long Beach.
- [8] Geppert, S. E. Huster, R. J. & Herrmann, C. S. (2013). Boosting brain functions: Improving executive functions with behavioral training, neurostimulation, and neurofeedback. *International Journal of Psychophysiology*, 88, 1-16.
- [9] مظاهری، م؛ خلیقی، ن؛ رقیبی، م؛ سرابندی، ح. (۱۳۸۹). شیوع اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن زندان زاهدان، *مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان*، ۱۳ (۳): ۴۶-۴۹.
- [10] الماسی، م؛ مرادی گل، م. (۱۳۹۱). بررسی سلامت روانی زندانیان زندان‌های استان ایلام و عوامل مرتبط با آن، *پژوهش‌های راهبردی مسائیل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)*، ۱ (۳): ۱۰۱-۱۱۶.
- [11] ریماز، ش؛ ابراهیمی کلان، محمد؛ غریب زاده، ص؛ چهره گشا، م؛ وصالی آذر شریبانی، س؛ زندیان، ا؛ دستور پور، م؛ رجیبی، ع. ح. (۱۳۹۴). بررسی سلامت روان و عوامل موثر بر آن در زنان زندانی. *مجله ره آورد سلامت*. ۱ (۲): ۱-۱۵.
- [12] خدایاری فرد، م؛ عابدینی، ی؛ اکبری زردخانه، س؛ غباری بناب، ب؛ سهرابی، ف؛ یونسی، س. ج. (۱۳۸۷). اثربخشی مداخلات شناختی رفتاری بر سلامت روان‌شناختی زندانیان، *مجله علوم رفتاری* ۲ (۴): ۲۸۳-۲۹۰.
- [13] آراسته، م؛ شریفی سقز، ب. (۱۳۸۷). میزان شیوع اختلالات روان‌پزشکی در زندانیان زندان مرکزی سنندج، *اصول بهداشت روانی*، ۱۰ (۴): ۳۱۱-۳۱۶.
- [14] انجمن روان‌پزشکی آمریکا. (۱۳۹۳). *راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی*. ویراست پنجم، ترجمه ی. سید محمدی، نشر روان: تهران. (تاریخ انتشار به زبان اصلی: ۲۰۱۳).
- [15] Black, D. W., Gunter, T., Loveless, P., Allen, J., & Sieleni, B. (2010). Antisocial personality disorder in incarcerated offenders: Psychiatric comorbidity and quality of life. *Annals of Clinical Psychiatry*, 22(2), 113-120.
- [16] Coid, J., Moran, P., Bebbington, P., Brugha, T., Jenkins, R., Farrell, M., ... & Ullrich, S. (2009). The co-morbidity of personality disorder and clinical syndromes in prisoners. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 19(5), 321-333.
- [17] سید مهدوی اقدام، م. ر. ا. محمود علیلو، م. رضائی، ا. (۱۳۹۲). رابطه تجربه انواع مختلف سوءرفتار دوره کودکی و اختلال‌های شخصیت خوشه B، *مجله علوم پزشکی ارومیه*، ۲۴ (۳): ۲۱۰-۲۱۸.
- [18] مشهدی، ع؛ میردورقی، ف؛ حسین‌زاده ملکی، ز؛ حسنی، ج؛ حمزه‌لو، م. (۱۳۹۴). ساختار عاملی، اعتبار و روایی نسخه فارسی مقیاس نارسایی‌ها در کنش‌وری اجرایی بارکلی- نسخه بزرگسال. *روانشناسی بالینی*، ۷ (۱): ۶۳-۵۱.
- [19] محمدی فرود، ح؛ میر هاشمی، م. (۱۳۸۷). رابطه‌ی اختلال‌های شخصیت با نوع جرم در زندانیان، *اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی*، ۷ (۱۰): ۲۱-۳۰.
- [20] Barriga, A. Q., Sullivan-cosseti, M. & Gibbs, J. C. (2009). Moral cognitive correlates of empathy in juvenile delinquents. *Criminal behavior and mental health* 19, 253-264.
- [21] Enns, R., Reddon, R. J., Das, J. P., & Boudreau, a. (2008). Measuring executive function deficits in female delinquents using the cognitive Assessment systems. *Journal of offender rehabilitation* , 47, 3-23.

[22] سادوک، ب، ج؛ سادوک، و، آ و روئیز، پ. (۱۳۹۴). خلاصه روانپزشکی: علوم رفتاری/ روانپزشکی بالینی. ترجمه ف. رضاعی، تهران: انتشارات ارجمند. (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی ۲۰۱۵).

[23] مارکوویتز، ه. (۱۳۹۳). بیماری‌ها و اختلال‌های شخصیت، ترجمه کافی ماسوله، م؛ کریمی، ت. تهران: ارجمند.

[24] Millon .T. & Davis .R. (2000). *Personality disorders in modern life*. USA: Wiley press.

[25] Cloninger, C. R., Svrakic, D. M. (2016). *Personality disorders. In The medical basis of psychiatry*. Springer New York.